

**BULA PAPE PAVLA VI. »APOSTOLORUM LIMINA«
KOJOM PROGLAŠAVA OPĆI JUBILEJ SVETE GODINE 1975.**

P A V A O B I S K U P
S L U G A S L U G U B O Ž J I H
S V I M V J E R N I C I M A
K O J I Ć E O V O P I S M O Ć I T A T I
P O Z D R A V I A P O S T O L S K I B L A G O S O V

Apostolorum limina (Apostolski pragovi) zovemo ona rimska sveta mjesta gdje se dostojno čuvaju i pobožno štiju grobovi Petra i Pavla, po kojim svetim Ocima Rim postade ne samo učenicom istine¹ nego i učiteljicom istine i sjedištem katoličkog jedinstva, danas, kad se približava opći Jubilej koji će se tu održati, ukazuje se kao najplemenitije mete duhovnim očima vjernika.

Ovi su sveti grobovi (limina) tokom stoljeća uvijek poticali kršćanski narod da bude žarak u vjeni i da posvjedočava crkveno zajedništvo, budući da Crkva nalazi samu sebe i razlog svoga jedinstva u temelju Apostola, što ga je položio sam Krist.² Već od 2. st. vjernici su hodočastili u Rim da vide »trofeje« apostola Petra i Pavla na istim mjestima, gdje se čuvaju, i da im iskažu počast,³ a isto tako da pristupe k Rimskoj Crkvi te promatraju njezinu »basileian«, tj. kraljevsko veličanstvo.⁴ U 4. st. hodočašća u Rim postaju poglaviti oblik tog istog pobožnog putovanja na Zapadu, sličan i uporedan, po svojoj religioznoj ideji, onom hodočašću na Istoku kad su išli u Jeruzalem gdje se čuva Gospodinov grob.⁵ U prvim stoljećima Srednjega vijeka u svrhu svetoga hodočašća staju se u Ram oni koji, »privrženi Svetoj Stolici«⁶ prilaze iz raznih dijelova Evrope a i s Istoka, posebno monasi, da ispovjede pravovjernu vjeru na grobovima Apostolata.⁷

Ista ideja hodočašća od 12. do 13. st. se sve više i više razvijala, obogaćena novim motivima religioznosti i pučke pobožnosti, koje se proširile po čitavoj Evropi. Ovim istim motivima obogaćeno je ono isto poi-

¹ Usp. Sv. Leon, *Sermo 82, 1*, u PL 54, 422.

² Usp. Otkr. 21, 14.

³ Usp. svjedočanstvo Gaja, crkvenog čovjeka, koji je živio u vrijeme Pape Zefirina, kod EUZEBIJA, *Historia Ecclesiastica II*, 25, 7.

⁴ Usp. Natpis Abercija, Hierapolitanskog biskupa u Frigiji (II. st.), GUARDUCCI M., *L'iscrizione di Abercio*, u *Ancient Society*, 2 (1971) 176—177.

⁵ Usp. Sv. MAKSIM TORINSKI, *Homilia 72*, u PL 57, 405 B.

⁶ Riječi se nalaze u poslanici koju je Sv. Kolumban poslao Papi Bonifaciju 613. god., u *Sancti Columbani opera*, izd. G. S. M. Walker, Dublin 1957, 48.

⁷ O ovom običaju usp. MIGNANTI F. M., *Istoria della sacrosancta basilica Vaticana...*, Roma — Torino 1867, 180.

manje što ga je Crkva primila predajom, a koji je vlastit i drugim religijama, naime, pojam »hodočašćenja iz ljubavi prema Bogu.«⁸ Tako nastade Jubilej, kao neki plod dozrijevanja u naučnom, biblijskom i teološkom području,⁹ koji se po prvi put pokazao na javi 1220., za Jubileja što ga je odredio naš predšasnik Honorije III. za hodočašće na grob Sv. Tome Becketa.¹⁰ Potom je, kao što je poznato, bilo usmjereno prema Rimu k bazilikama Sv. Petra i Pavla, velikim onim pučkim i pokorničkim pokretom, što ga je g. 1300. potvrdio Bonifacije VIII., također naš predšasnik,¹¹ sa željom da postigne oprostjenje od Boga i mir ljudima, s uzvišenim ciljem: »Bogu na čast i na uzvišenje vjere«.¹²

Jubilej koji se održao u Rimu 1300. god. bio je početak i primjer Jubileja što su za njim slijedili (od 15. st. u razmaku od dvadeset pet godina, ako nije ponekad zbog izvanjskih neprilika ovaj slijed bio poremećen). To je dokaz da se ova časna ustanova svojim nastavljanjem i živom snagom preporuča, čime se također dokazuje da je prikladna za svako razdoblje.

Valja reći da su i Jubileji što su se slavili u ova novija vremena sačuvali onu lijepu vrlinu da se njima na poseban način utvrdi jedinstvo i obnova Crkve i da ono potiče sve ljude da se priznaju braćom i porade oko izmirenja. Na početku ovoga istog stoljeća očitovala se ista želja s proslavom Jubileja g. 1900. od Lava XIII. To je bila čežnja ljudske obitelji, uznemirene poslije dvadeset i pet godina velikim pogiblima i razmiricama. To je bio cilj Svete godine na izmaku devetnaestog stoljeća kad se navršavalo devetnaesto stoljeće od otkupljenja ljudskoga roda, izvanredno zakazanim g. 1933. To su bili plemeniti ciljevi gledom na pravdu i miran međuljudski život što ga je istakao naš predšasnik Pijo XII, za posljednjeg Jubileja 1950. god.

I

Čini se da se u ovoj Svetoj godini kriju svi temeljni i poglavitni motivi prošlosti i da su sažeto izraženi u onim temama koje smo iznijeli od prvog navještaja Svete godine u svome govoru 9. svibnja 1973. godine: »Obnova i pomirenje«.¹³ Ove smo motive doista iznijeli na razmišljanje pastirima i vjernicima poglavito za vrijeme proslave Jubileja u mjesnim Crkvama koje smo popratili svojim egzortama i svojom katehezom. No težnje što ih tumače dvije teme i ideali što ih izražavaju, potpunije će biti aktualizirane u Rimu, gdje će hodočasnici na grobovima apostola

⁸ Usp. KÖTTING B., *Peregrinatio religiosa, Wallfahrten in der Antike und das Pilgerwesen in der alten Kirche*, Regensburg 1950.

⁹ FOREVILLE R., *L'idée de Jubilé chez les théologiens et les canonistes (XII—XIII s.) avant l'institution du Jubilé romain (1300)*, u *Revue d'Histoire Ecclésiastique*, 56 (1961) 401—423.

¹⁰ PRESSUTI P., *Regesta Honorii III*, Roma 1888—95; tekst kod FOREVILLE R., *Le Jubilé de Saint Thomas Becket du XIII au XV siècle (1220—1470). Etudes et documents*, Paris 1958, 163—164.

¹¹ Apost. pismo *Antiquorum habet fida relatio*, 22. veljače 1300: *Extravagantes, comm V, IX, 1*.

¹² Usp. *Glossa IOANNIS Card. MONACO* o istom Apostolskom pismu.

Petra i Pavla i na memorijama drugih mučenika lakše ući u dodir sa stanim vrelima vjere i crkvenog života, s nakanom da se po pokori obrate Gospodinu, da se ljubavljaju učvrste i prisnije se Božjom milošću povežu s ljudima.

Ali i što se tiče čitave Crkve, poslije navršene desetogodišnjice II. vatikanskog općeg sabora, nama se ova Sveta godina čini kao neki vremenski termin za razmišljanje i obnovu, i kao početak novoga razdoblja teološke, duhovne i pastoralne izgradnje, koja se razvija na temeljima, što su udareni ranijih godina velikim trudom i učvršćeni po načelima novoga života u Kristu i zajedništvu svijetu u Onome »koji nas je pomirio s Ocem svojom krvlju.«¹⁴

S obzirom na čitavi svijet ovaj poziv na obnovu i pomirenje podudara se s najiskrenijim težnjama za slobodom, pravdom, jedinstvom i mirom, koje vidimo da se kriju posvuda tamo gdje ljudi postaju svjesni svojih najvećih problema i trpe od nesreća, što ih prouzrokuje podjele i bratoubilački ratovi. Svim ljudima dobre volje Crkva želi dakle pokazati proglašavanjem Svete godine vertikalnu dimenziju života, koja osigurava usmjeravanje svih težnji i iskustava prema apsolutnoj i zaista sveopćoj vrednosti, bez koje se uzalud nadati da će čovječanstvo naći točku ujedinjavanja i jamstvo slobode. U procesu sekularizacije koji obilježava mnoga područja današnjega svijeta, i ne uplićući se u ona područja u kojima nije kompetentna, Crkva želi da ljudi osjete potrebu obraćenja k Bogu koji je jedini i potreban,¹⁵ i strogu dužnost da potakne sve narode na strah i ljubav prema njemu: Vjeru u Boga kao najjača zaštita ljudske savjesti i čvrst temelj za one odnose pravednosti i bratstva, za kojima svijet toliko čezne.

Kad dakle pastiri i vjernici, koji predstavljaju sve mjesne Crkve, u svrhu hodočašća, dođu u Rim, to će biti znak jednog novog poleta duša kojim će se dati na kršćansko obraćenje i bratsko pomirenje.

Na ovaj znak unutarnje promjene hodočasnika i pokreta obnove kršćanskog naroda, što ga oni predstavljaju, kao djelatnici riječi i milosti pomirenja, koliko je do Nas, podjeljujemo dar oprosta svetog Jubileja svima koji obave rimsko hodočašće i svima onima koji ih, spriječeni da krenu na put, budu duhovno pratili.

II

Stalno je, da se u najstarijoj tradiciji Crkve oprost, vezan uz mnoga djela i čine pokore, na poseban način podjeljivao prigodom hodočašća na mjesta, koja su posvećena životom, smrću i uskrsnućem našega Otkupitelja Isusa Krista kao i ispovijedanjem vjere Apostola. Danas nastav-

¹³ Usp. PAVAO VI, *Allocutio qua christifideles in Basilica Vaticana coram admissis nuntiis Se universale Jubilaeum in annum MCMLXXV indixisse*, 9. svibnja 1973, u AAS 65 (1973) 322—325.

¹⁴ Usp. 2 Kor 5, 18—20; Rim 5, 10.

¹⁵ Usp. Lk 10, 42; Mt 6, 33.

ljamo tu časnu tradiciju po načelima i pravilima što smo ih označili u Apostolskoj konstituciji početnim riječima »nauk oprosta«,¹⁹ a želimo ih i ovdje ukratko spomenuti.

Budući da je Krist naša »pravda« i budući da je on prikladno nazvan našim »Oproštenjem«, mi kao sluge istoga Krista Otkupitelja, prema tradiciji Crkve rado podjeljujemo dar oprosta vjernicima, koji dubokim obraćenjem k Bogu djelima pokore, pobožnosti i bratskog pomaganja iskreno i živo žele ostati povezani u ljubavi s Bogom i s braćom, dapače u njoj napredovati.¹⁷ Zaista, takvo učestvovanje proizlazi iz punine dobara spasenja koje je prvotno u samom Kristu Otkupitelju, u kome postoje u svoj svojoj vrijednosti zadovoljštine i zasluge otkupljenja.«¹⁸ U toj punini Kristovoj, »iz koje svi mi primismo«,¹⁹ očituje se »prastara dogma zajedništva Svetih, po kojoj se život pojedinih sinova Božjih u Kristu i po Kristu divnom vezom povezuje sa životom druge braće kršćana u nadnaravnom jedinstvu Mističnoga Tijela Kristova, kao u jednoj mističkoj osobi.«²⁰

I doista, po nedokučivom i dobrostivom otajstvu božanskog raspoređaja, ljudi se među sobom povezuju nadnaravnom vezom, po kojoj »kao što grijeh jednoga škodi i ostalima, tako i svetost jednoga donosi dobročinstvo drugima.«²¹

Koristeći se svojom vlašću kao službenica Otkupljenja, što ga je izvršio Krist Gospodin, Crkva oprostom omogućuje vjernicima učestvovanje u ovoj punini Kristovoj po zajedništvu Svetih,²² pružajući im u obilnoj mjeri sredstva da postignu spasenje.

Na taj način Crkva poput majke grli i pomaže i tako podržava svoju slabu i nemoćnu djecu, koja nalaze čvrsti oslon u Mističnom Tijelu Kristovu, koje u cjelini surađuje na njihovu obraćenju ljubavlju, primjerom i molitvama. Tako vjernik pokornik nalazi jaku pomoć u ovom posebnom obliku crkvene ljubavi, da svuče staroga čovjeka a obuče novoga, u čemu se uistinu sastoji obraćenje i obnova.²³ Cilj što ga sebi postavlja Crkva u podjeljivanju oprosta nije samo taj da pomogne vjernicima da ispaštaju zaslužene kazne nego i taj da ih potakne na vršenje djela pobožnosti, pokore i ljubavi, poglavito onih djela koja pridonose porastu vjere i zajedničkog dobra.²⁴

¹⁶ Apostolska konstitucija *Indulgentiarum Doctrina*, u AAS 59 (1967) 5—24.

¹⁷ Usp. Naše Pismo Kard. Maksimilijanu de Fürstenberg prigodom općeg i najvećeg jubileja 1975. god., *Iniziandosi ufficialmente*, 31. svibnja 1973., u AAS 65 (1973) 357—360.

¹⁸ Apost. konst., *Indulgentiarum Doctrina*, br. 5, u AAS 59 (1967) 11.

¹⁹ Usp. Iv 1, 16.

²⁰ Apost. konst., *Indulgentiarum Doctrina*, br. 5, u AAS 59 (1967) 10—11; usp. SV. TOMA, *Summa Theologiae*, III, q. 48, a. 2 ad 1 i q. 49, a. 1.

²¹ Apost. konst., *Indulgentiarum Doctrina*, br. 4, u AAS 59 (1967) 9.

²² Usp. Apost. konst., *Indulgentiarum Doctrina*, br. 8, u AAS 59 (1967) 16.

²³ Usp. Pismo Konstantinu Koseru, Generalnom Vikaru, Reda Manje Braće, prigodom 700. obljetnice »Porciunkulskog Oproštenja« koje je papa Honorije III. udijelio Sv. Franji, *Sacro-sancta Portiunculae ecclesia*, 14. srpnja 1966, u AAS 58 (1966) 631—634.

²⁴ Apost. konst., *Indulgentiarum Doctrina*, br. 8, u AAS 59 (1967) 17.

III

Stoga, kao tumači majčinskog osjećaja Crkve, svim vjernicima koji su se prikladno pripremili, koji su se naime oslobodili grijeha sakramentom pokore i okrijepili se svetom Pričešću, budu molili po nakani Velikog svećenika, podjeljujemo dar potpunog oprostjenja:

1. ako pođu na sveto hodočašće k jednoj od patrijarhalnih bazilika (to jest k bazilici Sv. Petra u Vatikanu ili Sv. Pavla ad Viam Ostiensem, ili Lateranskoj arhibazilici Presv. Spasitelja, ili Liberijanskoj bazilici u Eskvilinu) ili k nekoj drugoj crkvi ili mjestu grada Rima, određenu od nadležnih vlasti, i tu budu prisustvovali pobožno liturgijskom slavlju, naročito sv. misnoj Žrtvi ili nekoj drugoj pobožnoj vježbi (npr. križnom putu ili Gospinoj krunici);

2. ako posjete, skupno ili pojedinačno, jednu od četiriju patrijarhalnih bazilika, i to samo njih, te obave pobožno razmatranje, kroz dolični vremenski razmak, završavajući ga molitvom Gospodnjom, ispoviješću vjere bilo kojim zakonitim obrascem i zazivanjem Bl. Djevice Marije;

3. ako se, spriječeni bolešću ili kojim drugim teškim razlogom, da prisustvuju, s mjesta u kojem se nalaze duhovno pridruže pobožnom hodočašću u Rimu, prikazujući Bogu svoje molitve i boli;

4. ako budu, dok borave u Rimu, spriječeni bolešću ili kojim drugim razlogom prisustvovati liturgijskom slavlju ili pobožnoj vježbi ili pohodu svoje vlastite zajednice (crkvene, obiteljske ili socijalne), kako je rečeno u br. 1—2, i toj se zajednici duhovno pridruže, prinoseći Bogu svoje molitve i boli.

Osim toga, tokom Jubilejske godine ostaju na snazi druga podjeljivanja oprosta, ne dirajući u pravilo po kojemu se može dobiti potpuni oprost samo jedanput na dan.²⁵ Svi se oprost mogu primijeniti pokojnicima na način zagovora (in modum suffragii).²⁶

Zbog istih razloga, tj. da se vjernicima pruži najšira mogućnost da koriste pomagala spasenja i da se olakša služba pastira, ponajpače ispovjednika, određujemo da se ispovjednici koji učestvuju u jubilarnom hodočašću, mogu služiti ovlastima, što ih svaki od njih ima od zakonite vlasti u svojoj biskupiji,²⁷ da na putu i u Rimu slušaju ispovijedi vjernika koji su s njima na hodočašću, a i drugih koji im se budu obratili, sjedinjujući se s istim hodočasnicima, ne dirajući u pravo penitencijera patrijarhalnih bazilika gledom na sjedište ispovijedi, koja su im pridružana. Njima će Apostolska Penitencijerija dati posebne ovlasti.²⁸

²⁵ Usp. *Ench. Indulg.*, norma br. 24, § 1.

²⁶ Usp. *Ench. Indulg.*, norma br. 4.

²⁷ Usp. *Apost. Pismo, Pastortle Munus*, I, br. 14, u AAS 56 (1964) 8.

²⁸ Usp. *Prima Synodus Romana*, 1960. god., art. 63.

IV

Već smo spomenuli da su Svetoj godini označena dva poglavita cilja: Duhovna obnova u Kristu i pomirenje s Bogom. Ta dva cilja spadaju ne samo na unutarnji život svakoga pojedinca nego i na opću Crkvu u njezinoj cjelokupnosti, a na neki način i na cjelokupno ljudsko društvo. Stoga žarko potičemo sve odgovorne, neka svrate pažnju na ove nakane, da se pokrenu te jedni drugima pruže pomoć tako da se kroz Svetu godinu učinu odlučni koraci u obnovi Crkve, a također da se utire put k nekim kao metama, koje su nam, po duhu II. vatikanskog općeg sabora koji je okrenut prema budućnosti, na poseban načinom pri srcu. Pokora naime, pročišćavanje duše i obraćenje k Bogu trebalo bi učiniti da apostolsko djelovanje Crkve raste sve više i više.

Neka se stoga kroz Svetu godinu probude plemenita nastojanja oko promicanja evangelizacije koju nedvojbeno smatramo prvom točkom u okviru takve aktivnosti. Poslana od Boga i k poganima da bude opći sakramenat spasenja,²⁹ Crkva hodočasnica po svojoj je naravi misionarska³⁰ te se i sama u svom historijskom hodu obnavlja toliko koliko se pokazuje spremnom da primi i skroz po vjeri spozna evanđelje Krista, Sina Božjega, a isto tako da donese svijetu njegovu spasonosnu poruku riječju i svjedočanstvom života.

Upravo Biskupska sinoda, koja će se uskoro održati, a sa Svetom godinom ima ne samo neku izvanjsku i slučajnu vezu — baš naprotiv, kao što smo spomenuli, treba poraditi da se ova dva crkvena događaja među sobom slože i najčvršće povežu³¹ — svetim će Pastirima, koji će se skupiti oko namjesnika Kristova, biti iznijete direktive i sugestije imajući kao predmet brižno proučavanje evangelizacije ovoga svijeta, vođeni svjetlom vjere, gledajući želje opće Crkve i hitne potrebe našega vremena držeći pred očima ljubav Kristovu.

Stoga pobožno slušanje riječi Božje skupa sa katehetskom poukom koju treba podavati vjernicima bilo kojeg reda i bilo koje dobi, neka privede iste vjernike na pročišćavanje njihova vladanja i produbljenje njihove vjere, neka obasja sumnjive i potakne nemarne da prihvate evanđeosku poruku i pretvore je u djelo u vlastitom životu. Povrh toga neka sve potakne na svjesno i plodonosno učestvovanje u Sakramentima; neka napokon potakne zajednice i pojedince da posvjedočavaju vjeru živeći iskreno i hrabro, tako da u svijetu opravdaju nadu koja je u nama.³²

Prošlo je deset godina otkako je II. vatikanski opći sabor započeo veliko spasonosno djelo obnove s obzirom na pastirsku službu, na praksu pokore, područje svete liturgije, i smatramo vrlo potrebnim da se to

²⁹ II VAT. SABOR, Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve, *Ad gentes divinitus*, br. 1, u AAS 58 (1966) 947.

³⁰ II VAT. SABOR, Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve, *Ad gentes divinitus*, br. 2, u AAS 58 (1966) 948.

³¹ *Sermo ad membra Secretariae Generalis Synodi Episcoporum habitus*, u *L'Osservatore Romano*, 6. travnja 1974, 4.

³² Usp. 1 Pet 3, 15.

djelo preispita i poveća novim porastom. Držimo naime da je vrlo prikladno djelo preispitivanja i porasta, koje na čvrstim temeljima što ih je odobrio crkveni auktoritet, dopušta razlikovati ono što je zaista vrijedno u mnogim i različitim eksperimentima koji se posvuda vrše, i promicati njihovu uvijek sve bolju aktualizaciju, prema mjerilima i metodama što ih svjetuje pastoralna razboritost i nadahnjuje prava pobožnost.

Veliki priliv hodočasnika — pastira kao i vjernika — iz kršćanskih zajednica čitavoga svijeta, koji će povezani bratskom revnošću krenuti u Rim da dobiju istinska dobra milosti i ljubavi Kristove, pružit će bez sumnje krasnu priliku informiranja, saopćavanja, uspoređivanja i razmatranja raznovrsnih eksperimenata, nastojanja i mišljenja. To će uslijediti nadasve u tom slučaju, ako se budu održavali sastanci i zborovanja, koja spadaju na razne redove crkvene zajednice i zborovanja vještaka (periti), i na njima neka se međusobno povežu iskustva molitve i čvrsta volja da to apostolskim radom provede u djelo.

Na poseban način ovdje svojski želimo naći pravilnu i pravednu mjeru koja, kao što se to desilo na divan način u svetoj liturgiji, mora uslijediti između različitih zahtjeva današnje pastoralne službe: naime, između tradicije i obnove; između bitnog vjerskog karaktera apostolata i njegova uspješnog odraza na svim poljima socijalnog života; između slobodne spontane djelatnosti istog apostolata, što ga neki običavaju nazivati »karizmatskim«, i vjernosti prema zakonima što ih Crkva izdaje i neprekidno primjenjuje za razna vremena, dopuštajući da se pojedini eksperimenti unutar kršćanske zajednice tako prihvate da budu od koristi izgradnji Tijela Kristova, koje je Crkva, a nipošto da joj škode.³³

Želimo također svratiti pažnju na potrebu, koja svakim danom postaje sve hitnijom, promicati onu vrstu apostolata koji se odnosi na posebne prilike mjesta i skupine ljudi; i to tako da ne bi smetao bezuvjetnom institucionalnom organizmu Crkve, koji se održava u biskupijama i župama, već naprotiv da bi ulazio i donosi evanđeoski kvasac u one oblike današnjeg socijalnog života — imajući u vidu osobito radnike, inteligenciju i mladež — koji se često razlikuju od oblika eklezijalnog života, predanog od starijih i koji se čine čudnim u zajednicama u kojima se sakupljaju vjernici, povezani molitvom, vjerom i ljubavlju.

Trebat će vrlo pažljivo promatrati i metode kateheze koje se drže i propovijedanje riječi Božje koje se održava tako da odgovaraju prilikama našega vremena, s tom nakanom da se u toj stvari stvore uspješne odluke, vodeći posebno brigu koju treba uložiti oko sredstava društvene ljudske komunikacije a koje služe kršćanskom napretku kako pojedinaca tako i zajednica.

Radi se o pitanjima najviše važnosti i značenja, kojih se treba svojski prihvatiti i za kojih rješenje treba zazvati smjernim molitvama i sagnute glave milost Svete godine.

³³ Usp. Rim 15, 2; 1 Kor 14, 3; Ef 4, 12.

Poznato je da je ovih posljednjih godina jedna od najprečih briga Crkve da poruku ljubavi, socijalnog osjećanja i mira proširi u svim pravcima, i koliko je to bilo u njezinoj moći vršiti djela pravde i solidarnosti u prilog siromašnih, odvojenih, prognanih, izmučenih, ukratko svih, bilo pojedinaca bilo socijalnih skupina, bilo naroda. Stoga vruće želimo, da Sveta godina, onim djelima ljubavi što ih nadahnjuje vjernicima i što ih od njih zahtijeva, bude prikladno vrijeme i za to da se učvrsti i ukrijepi moralna svijest kod svih vjernika i u sve širem krugu svih ljudi, do kojih bi mogla prispjeti marljivim nastojanjem poruka Crkve.

Prastari počeci Jubileja, gledamo li na izraelske zakone i ustanove, vrlo jasno svjedoče da se u njemu, već po samoj naravi stvari, nalaze ove socijalne oznake. Uistinu, kako čitamo u Levitskoj knjizi,³⁴ Jubilejska je godina, budući da je bila Bogu posebno posvećena, sobom nosila neko novo uređenje svih onih stvari za koje se smatralo da pripadaju Bogu: naime uređenje zemlje, koju su neobrađenu ostavljali da otpočine i da se povrati ranijim posjednicima; uređenje ekonomskih dobara, na čijem se području odvijalo opraštanje dugova; uređenje u prvom redu čovjeka kojeg je, puštanjem na slobodu, bilo zaštićeno dostojanstvo i sloboda. Božja, dakle, godina bila je i godina čovjekova, godina zemlje, godina siromaha. I nad ovom kozmičkom i ljudskom stvarnošću sjalo je novo sunce koje je izviralo iz priznavanja vrhovnog Božjeg gospodstva nad svim stvorenjem.

Doista, čini nam se da su u današnjem svijetu i pitanja koja uvelike zbunjuju i muče ljudski rod — ekonomsko i socijalno pitanje, ekološko, energetska pitanje i nadasve pitanje oslobođenja potlačenih i podizanja ljudi do što višeg dostojanstva osobe — obasjana porukom Svete godine.

Htjeli bismo pozvati sve sinove Crkve, a posebno hodočasnike koji će poći u Rim, da se angažiraju u nekim konkretnim točkama koje mi kao nasljednik Bl. Petra i Glava Crkve, koja je predsjednica ljubavi,³⁵ sada javno pokazujemo i preporučujemo. Radi se naime o djelima ljubavi i vjere koja treba izvršiti na dobro najpotrebnije braće, kako u Rimu tako i u drugim Crkvama kruga zemaljskog. To neće zacijelo biti neka veličajna djela, iako nipošto ni njih ne treba sasvim isključiti. U ponajviše slučajeva bit će dovoljno obaviti barem neka malena djela — kako ih danas obično zovu — koja tako odgovaraju evanđeoskoj ljubavi. Možda će se Crkva morati sve više ograničavati na to da pruži sitni novčac siromašne udovice,³⁶ imajući u vidu malenkost vlastitih zaliha. No, ona dobro znade i naučava da je dobro koje najviše vrijedi ono, koje skromnim i često nepoznatim putovima, uspijeva pomoći malenim potrebama, da liječi malene rane, koje mnogo puta nemaju mjesta u velikim projektima socijalne reforme.

³⁴ Lev 25, 8 sl.

³⁵ Usp. Sv. IGNACIJE ANTIOHIJSKI, Epist. ad Romanos, Inscr.: Funk 1,252.

³⁶ Usp. Lk 21, 2; Mk 12, 42.

Crkva ipak osjeća potrebu da osokoli one najveće pothvate u provođenju pravde i napretka naroda, pa stoga ponovno upućuje poziv svima onima, koji i mogu i koji po svojoj službi u svijetu moraju uspostaviti savršeniji red ljudskih i socijalnih odnosa, opominjući ih da ne odustanu od toga djelovanja zbog poteškoća današnjeg vremena niti se dadu obeshrabriti strančarskim strastima. Stoga još jedanput dižemo svoj glas u prilog predjela koji su na putu razvoja i naroda koji su još pogođeni glađu i ratom. Neka ulože svoje sile na tolike potrebe koje u ovo vrijeme muče ljude, npr. da priskrbe rad onima kojim njim moraju providjeti životnim potrebama, misleći na stan kojega su mnogi lišeni, na školu kojoj treba na mnogo načina pomoći, na socijalnu i zdravstvenu pomoć, a da pri tom ne zaborave promicati i jamčiti za javnu moralnost.

Neka nam bude dozvoljeno ponizne i iskrene duše izraziti želju da i po Svetoj godini — kao što je to bivalo i u ranijim Jubilejima — zakonite vlasti naroda u sebi promisle ne bi li bilo moguće da svaka, već prema svojoj razboritosti, udijeli amnestiju kao svjedočanstvo blagosti i pravičnosti, posebno onim zatvorenicima koji su pokazali dovoljan dokaz moralnog i civilnog popravka, ili koji su postali žrtvom situacije političkog i socijalnog previranja mnogo teže nego li bi im se to moglo pripisati.

Već sada otvaramo zahvalno dušu i prosimo od Gospodina obilniji blagoslov svim onima koji će svim silama poraditi na tome da ova poruka ljubavi, socijalnog osjećanja, slobode, koju javno donosi Crkva, čvrsto se uzdajući da će je svi čuti i poslušati, rado bude prihvaćena i bude provedena u djelo na dobrobit političkog i socijalnog uređenja. Govoreći o tom s dobrim željama mi se uzdamo da slijedimo divnu tradiciju, koja počinje s Izraelskim Zakonom i koja je svoj najviši vrhunac dostigla u Kristu Isusu, Gospodinu našem, koji se već od početka svoga javnog djelovanja pokazao izvršiocem starih obećanja i slika povezanih sa Svetom godinom: »Na meni je Duh Gospodnji, jer me je pomazao. Poslao me je da donesem veselu vijest siromasima, da navijestim oslobođenje zarobljenicima i povraćanje vida slijepcima, da oslobodim potlačene, da proglašim godinu milosti Gospodnje.«³⁷

VI

Ako ima koja duhovna korist, koja nam leži na srcu prigodom proslave Svete godine, to je brojčani porast zvanja za razne eklezijalne službe — posebno svećeništva — i za redovnički život, jer da se putovi milosti i sredstva spasenja što ih Sveta godina posebno označava i nudi svim vjernicima, zgodno i pravilno protumače i upotrijebe, bit će uvijek potrebni službenici tajna (sacrorum) kao i svjedoci Evanđelja, koji će braći ljudima, onim današnjima i sutrašnjima, potpunim nasljedovanjem Gospodina, pokazivati put pokore i svetosti.

³⁷ Lk 4, 18—19.

Stoga treba pažljivo poslušati Božji glas, koji neprestano podiže i pozivlje ljude da se, obavljajući svećeničku službu i pružajući čvrsto svjedočanstvo vjerskog života, predaju i posvete služenju Crkvi i čitavom ljudskom rodu. Neki će opet, pozvani od Boga, da mu se prikažu u posluhu i svetom celibatu, kao svećenici Kristovi poučavati vjerni puk po čitavom krugu zemaljskom. Isto tako, drugi muževi i žene različite dobi ili staleža, osjetiti privučenima k redovničkom životu da, vršeći višim stilom života krasna obećanja, sasvim žive u Duhu i zaista budu od koristi Crkvi i ljudskom društvu. Vruće naime želimo da broj ovih izabраниh kršćanskih vjernika sve više raste i cvjeta, da po svom svećeništvu i po svom redovničkom djelovanju ponesu Kristovu Blagu vijest do na kraj Zemlje i dadu slavu nebeskom Ocu.

VII

Napokon želimo iznijeti i izjaviti da je pomirenje kršćana jedna od najprečih nakana Svete godine. Jer prije nego li se svekoliki ljudi jednom privedu i povrate u milost Boga, Oca našega, potrebno je da se sasvim uspostavi zajedništvo između onih koji su vjerom već ispovjedili i prihvatili Isusa Krista kao Gospodina milosrđa, koji ljude oslobađa i ujedinjuje ih Duhom ljubavi i istine. Zbog toga Sveti Jubilej, što ga je Katolička Crkva prihvatila kao dio vlastite tradicije, može proizvesti vrlo prikladno doba prave duhovne obnove i da se jače utre put jedinstvu svih kršćana.

Povrh toga napominjemo da i II. vatikanski sabor naučava da sve nastojanje i djelo ovog pomirenja kršćana kao i svaki pravi ekumenizam nužno treba da izvire iz neke unutarnje duhovne promjene, jer se sama želja kršćanskog jedinstva rađa i dozorijeva preko obnove duha, zanižavanja samoga sebe, punog vježbanja u ljubavi, iz vjernosti koja dolikuje objavljenoj istini.³⁸

Ekumenski pokret, uz koji Katolička Crkva, ukoliko može, pristaje u pomoću kojega Crkve i zajednice koje još nisu u potpunom jedinstvu sa Svetom Stolicom, traže i žele savršeno jedinstvo što ga je namjeravao Krist, nalazi u ovoj temi jedno od svojih najkonkretnijih ostvarenja. Zadatak je naime i dužnost čitave Crkve uspostaviti ovu povezanost u cjelokupnom zajedništvu Crkava.³⁹ Stoga »Godina milosti« sobom nosi u ovom smislu prigodu posebne pokore zbog raskola kršćana, prigodu obnove ukoliko je produbljeno iskustvo života Kristove svetosti te je korak prema pomirenju jačanjem dijaloga i konkretne suradnje kršćana za spas svijeta: »Da i oni u nama budu jedno da svijet vjeruje.«⁴⁰

³⁸ Usp. Dekret o ekumenizmu, *Unitatis Redintegratio*, br. 7, u AAS 57 (1965) 97.

³⁹ Usp. Dekret o ekumenizmu, *Unitatis Redintegratio*, br. 5, u AAS 57 (1965) 96.

⁴⁰ Iv 17, 21.

(Zaključak)

Ponovno pokazujemo koje su naše nakane i naše želje gledom na proslavu Svete godine u ovom gradu Rimu. Sad pozivljemo našu braću biskupe i sve pastire i vjernike Crkava razasutih po čitavom svijetu, i onih koje još nisu potpuno sjedinjene s Rimskom Crkvom, dapače sve one koji vjeruju u Boga, da barem u duhu učestvuju u ovom stolu milosti i otkupljenja, gdje Krist sebe pruža kao Učitelj života. Sjedinjeni dakle sa spomenutim pastirima i vjernicima, hodočasnici na grobovima Apostola i starih Mučenika, želimo ispovjediti vjeru u Boga Oca svemogućega i milosrdnoga i u Krista, našega Otkupitelja.

Htjeli bismo s naše strane zaista da svi koji budu došli u Rim da vide Petra⁴¹ očitije u Svetoj godini našim nastojanjem osjete ono što je napisao sv. Lav Veliki: »U čitavoj naime Crkvi, Ti si Krist, Sin Boga živoga, Petar svakoga dana govori, i svaki jezik koji ispovijeda Gospodina, napaja se učiteljstvom riječi.«⁴²

Željeli bismo da silno mnoštvo vjernika, po našoj službi i po službi naše braće u svećeništvu, pristupi k vrelima Spasiteljevima⁴³ i da Sveta Vrata koja ćemo na bdjenje Božića otvoriti, budu siguran znak ovoga novog pristupa Kristu, koji je jedini Put,⁴⁴ a i Vrata,⁴⁵ kao i one očinske naklonosti kojom svima otvaramo dušu, punu ljubavi i željnu mira.

U isto vrijeme molimo Bl. Djevicu Mariju, slavnu Roditeljku Otkupiteljevu i Roditeljku Crkve, Majku milosti i milosrđa i Službenicu pomirenja i najblizaviji primjer novog života, da svojim posredovanjem isprosi svoj braći i našim sinovima milost ove Svete godine od svoga Sina. Neka ih ona obnovi i čuva. Njezinim mukama i njezinu majčinskom Srcu povjeravamo početak, razvoj i konačno privođenje kraju ovoga pothvata.

Želimo da ovo naše Pismo bude zaista plodonosno, sada i ubuduće, i da vjerno izvrše, ono što smo u njemu iznijeli i odredili, svi oni na koje spada i da na taj način bude provedeno u djelo, a da mu se ne protivi bilo što suprotno. Bude li se netko drznuo da svjesno ili nesvjesno radi drukčije nego li smo mi odredili, neka se to smatra nevažecim i ništetnim.

Dano u Rimu, kod Sv. Petra, dana 23. mjeseca svibnja, na blagdan Uzašašća Gospodinova, godine 1974., jedanaeste našeg pontifikata.

JA PAVAO, BISKUP KATOLIČKE CRKVE

AAS, 66 (1974) 289—307.

⁴¹ Usp. Gal 1, 18.

⁴² Sermo III, u PL 54, 146.

⁴³ Usp. Iz 12, 3.

⁴⁴ Usp. Iv 14, 6.

⁴⁵ Usp. Iv 10, 7, 9.